

Briuselis, 2019 06 05
COM(2019) 541 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

**Komisijos ataskaita Tarybai dėl 2019 m. kovo 14–15 d. griežtesnės priežiūros vizito
Rumunijoje, teikiama pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 -11 straipsnio 2 dalį**

Ši ataskaita dėl griežtesnės priežiūros vizito Rumunijoje Tarybai teikiama pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97¹ -11 straipsnio 4 dalį. Kaip numatyta Reglamento (EB) Nr. 1466/97 -11 straipsnio 5 dalyje, prieš tai Rumunijos valdžios institucijoms buvo perduotos preliminarios to vizito išvados, kad ji galėtų pateikti savo pastabas.

**Rumunija. Didelio nukrypimo procedūra
2019 m. kovo 14–15 d. griežtesnės priežiūros vizitas**

Ataskaita

1. Įvadas

Rumunijai taikomos procedūros dėl didelio nukrypimo nuo 2017 m. pavasario. Rumunija – pirmoji valstybė narė, kuriai pritaikyta didelio nukrypimo procedūra. Pirmoji didelio nukrypimo procedūra pradėta 2017 m. pavasarį, pastebėjus didelį Rumunijos nukrypimą nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo 2016 m., kai struktūrinis deficitas nuo 0,6 % 2015 m. padidėjo iki 2,6 % BVP. 2017 m. birželio 16 d. Taryba pateikė rekomendaciją, kurioje prašoma, kad Rumunija 2017 m. atliktų 0,5 % BVP struktūrinį koregavimą – tai įprastomis sąlygomis taikomas Stabilumo ir augimo pakto prevencinės dalies matrica grindžiamas reikalavimas. 2017 m. rudenį Taryba padarė išvadą, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į tą rekomendaciją, ir visas pastangas sutelkė tik į tai, kad nebūtų viršyta 3 % BVP nominalaus deficito pamatinė vertė. 2017 m. gruodžio mėn. Taryba pateikė patikslintą rekomendaciją dėl didelio nukrypimo procedūros, kurioje prašoma 2018 m. atlikti 0,8 % BVP struktūrinį koregavimą. 2018 m. pavasarį Taryba vėl padarė išvadą, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių. Reglamente (EB) Nr. 1466/97 nenumatyta galimybė pateikti išsamiau patikslintą rekomendaciją pagal vieną didelio nukrypimo procedūrą. Todėl 2018 m. birželio mėn. ta didelio nukrypimo procedūra nebetaikoma.

Iškart po to, atsižvelgiant į 2017 m. didelį nukrypimą nuo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, 2018 m. buvo pradėta nauja didelio nukrypimo procedūra. 2018 m. birželio 22 d. rekomendacijoje Taryba Rumunijos paprašė imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 3,3 % 2018 m. ir 5,1 % 2019 m., o tai atitiktų 0,8 % BVP metinį struktūrinį koregavimą tiek 2018, tiek 2019 m. 2018 m. gruodžio 4 d. Taryba padarė išvadą, kad valdžios institucijos neketino imtis veiksmų pagal tą rekomendaciją ir visas pastangas sutelkė tik į tai, kad nebūtų viršyta 3 % BVP nominalaus deficito pamatinė vertė. Tuo remdamasi Taryba parengė patikslintą rekomendaciją, kurioje paprašė Rumunijos imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,5 %, o tai 2019 m. atitiktų 1,0 % BVP struktūrinį koregavimą. Rumunijos

¹ 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo, OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

paprašyta iki 2019 m. balandžio 15 d. Tarybai pateikti ataskaitą dėl veiksmų, kurių imtasi; ta ataskaita galėjo būti pateikta konvergencijos programoje. Rumunijos pateiktos ataskaitos įvertinimą Komisija skelbia kartu su Europos semestro dokumentų rinkiniu.

Šioje ataskaitoje pateikiamos išvados, padarytos per griežtesnės priežiūros vizitą Rumunijoje, kuris vyko 2019 m. kovo 14–15 d. Vizitas vyko remiantis Reglamento (EB) Nr. 1466/97 -11 straipsnio 2 dalimi. Už vizitą atsakinga grupė susitiko su Finansų ministru Eugenu Teodorovici, Rumunijos nacionalinio banko (RNB) valdytoju Muguru Isăresca ir Rumunijos fiskalinės tarybos vadovu Ionuțu Dumitru bei atitinkamais jų darbuotojais. Kaip ir panašių ankstesnių vizitų atveju, buvo siekiama aptarti valdžios institucijų planuojamas fiskalines priemones, pabrėžti egzistuojančią fiskalinę riziką ir skatinti laikytis rekomendacijos dėl didelio nukrypimo procedūros. Ši ataskaita grindžiama iki vizito ir jo metu gauta informacija.

2. Vizito išvados

2018 m. nominalus deficitas buvo maždaug 3 % BVP, o tai reiškia, kad 2018 m. fiskalinio konsolidavimo reikalavimo nebuvo laikomasi. 2018 m. valdžios sektoriaus deficitas pagal pinigų principą siekė 2,9 % BVP, t. y. šiek tiek padidėjo nuo 2,8 % BVP 2017 m. Deficitas pagal kaupimo (ESS) principą – pagal Stabilumo ir augimo pakto naudojamas rodiklis – turėjo būti paskelbtas 2019 m. balandžio 23 d. Kai kurie pajamų straipsniai, pavyzdžiui, pertekliniai valstybės įmonių dividendai arba Sąjungos lėšų grąžinimas (2018 m. pabaigoje) projektams, įvykdytiems iki 2018 m., padidino 2018 m. gryųjų pinigų pajamas, tačiau greičiausiai nebus įtraukti į 2018 m. kaupiamosios apskaitos duomenis. Kita vertus, 2019 m. sausio mėn. PVM grąžinimas buvo neįprastai mažas ir teigiamai paveikė kaupimo principu pagrįstas 2018 m. pajamas (pritaikius vieno mėnesio gryųjų pinigų duomenų koregavimo metodą), tačiau 2019 m. jo poveikis buvo neigiamas. Be to, skirtumas tarp apmokėtos ir pristatytos karinės įrangos turėtų sumažinti 2018 m. kaupimo principu pagrįstas išlaidas. Finansų ministerija atrodė įsitikinusi, kad 2018 m. kaupimo principu pagrįstas deficitas bus šiek tiek mažesnis nei 3 % BVP, o Fiskalinė taryba pabrėžė, kad esama rizikos, kad 2018 m. deficitas šiek tiek viršys tą ribą.

Valdžios institucijos 2019 m. planuoja nedidelį struktūrinį koregavimą ir todėl neketina imtis veiksmų pagal rekomendaciją dėl didelio nukrypimo procedūros. Finansų ministras patvirtino, kad vyriausybė neketina laikytis 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendacijos. Valdžios institucijos ir toliau daugiausia dėmesio skiria tam, kad būtų išlaikytas mažesnis už Sutartyje nustatytą 3 % BVP ribą nominalus deficitas, taip siekdamas išvengti Stabilumo ir augimo pakto korekcinės dalies taikymo. 2019 m. kovo 14 d. parlamentas gerokai vėluodamas priėmė 2019 m. biudžetą ir daugiametę fiskalinę strategiją. Biudžete numatytas 2,76 % BVP dydžio gryųjų pinigų deficitas, viršijantis 2,55 % tikslą, kurį iš pradžių pasiūlė vyriausybė, nes parlamentas priėmė sprendimą didinti socialines išlaidas (išmoką vaikui), netaikant kompensacinių priemonių. Atitinkamas kaupimo principu pagrįsto deficito tikslas yra beveik 2,8 % BVP. Remiantis vizito metu vyriausybės atliktais skaičiavimais, tas nominalus

deficitas, palyginti su 2018 m., lemtų maždaug 0,1 % struktūrinį koregavimą, o tai yra gerokai mažiau, nei nurodyta Tarybos rekomendacijoje (1 % BVP struktūrinis koregavimas.)

Esama rizikos, kad 2019 m. biudžeto tikslas nebus pasiektas. Finansų ministras pareiškė, kad mokesčių administratorius (ANAF) netrukus paskelbs priemones, kuriomis grindžiamos 2019 m. biudžete numatytos mokestinių pajamų projekcijos. Finansų ministro teigimu, vyriausybė rengia priemones, susijusias su muitų kontrole ir sandorių kainodara pajamų srityje, taip pat didesne valdžios sektoriaus subjektų mėnesinių išlaidų kontrole išlaidų srityje. Už vizitą atsakinga grupė priminė ministrui, kad 2019 m. balandžio 15 d. ataskaitoje dėl veiksmų, kurių imtasi, turėtų būti pateikta išsami informacija apie planuojamas priemones ir kiekybiškai įvertintas numatomas kiekvienos priemonės fiskalinis poveikis, įskaitant priemones, kuriomis siekiama gerinti mokestinių prievolių vykdymą. Pasak Fiskalinės tarybos, makroekonominės prielaidos dėl darbo rinkos (darbuotojų skaičiaus ir bendro darbo užmokesčio dinamikos privačiajame sektoriuje) atrodo labai optimistiškos ir dėl to gali būti pervertintos socialinių įmokų pajamos. Be to, biudžete daroma prielaida, kad PVM prievolių vykdymas gerokai pagerės be konkrečių pagerėjimo rėmimo priemonių. Fiskalinė taryba pridūrė, kad, kiek tai susiję su išlaidomis, panašu, kad pensijos ir įnašas į ES yra nepakankamai įvertinti. Kita vertus, į biudžetą neįtraukiamos nei pajamos iš naujojo bankų turto mokesčio, nei socialinių įmokų nukreipimas iš antrosios pakopos pensijų sistemos. Fiskalinė taryba teigė, kad darant prielaidą, jog fiskalinė ir biudžeto politika nesikeis, rizikos pusiausvyra daugiausia krypsta link deficitų, kur kas didesnių nei tie, kuriuos numatė vyriausybė, ir gerokai didesnių už Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę.

Naujasis pensijų įstatymas kelia didelę fiskalinio deficito padidėjimo riziką 2020 m. ir vėliau. Finansų ministras pareiškė, kad 2020 m. ir vėliau vyriausybė planuoja fiskalinį koregavimą. Prie 2019 m. biudžeto pridėtoje daugiametėje fiskalinėje strategijoje numatyta, kad nominalus deficitas 2020 m. bus 2,3 % BVP, o 2021 m. – 2,0 % BVP. Tačiau Fiskalinė taryba išreiškė susirūpinimą dėl 2018 m. pabaigoje priimto pensijų įstatymo fiskalinio poveikio. Šiuo įstatymu pensijos apskaitos vienetas (pagrindinis pensijų indeksavimo parametras) 2019 m. rugsėjo mėn. bus padidintas 15 %, o 2020 m. rugsėjo mėn. – 40 %. Įstatymu taip pat nuo 2021 m. didinami ir kiti pensijų parametrai. Taigi, Fiskalinė taryba prognozuoja, kad 2020 m. nominalus deficitas padidės iki maždaug 4 % BVP, o 2021 m. viršys 5 % BVP, panašiai kaip ir Komisijos projekcijose, tačiau priešingai Finansų ministerijos nustatytiems tų metų fiskalinio koregavimo tikslams.

Valdžios institucijos rengia naujojo bankų turto mokesčio pakeitimus. 2018 m. gruodžio mėn. pabaigoje vyriausybė priėmė nepaprastąjį potvarkį (GEO 114/2018), kuriame numatytos kelios fiskalinės priemonės, įskaitant bankų turto mokestį, esminius antrosios pakopos pensijų sistemos pakeitimus ir energetikos ir telekomunikacijų bendrovių mokesčius. Naujasis bankų turto mokestis (kurį vyriausybė vadina „godumo mokesčiu“) taikomas visam turtui ir yra susietas su tarpbankinės palūkanų normos (ROBOR) lygiu. Už vizitą atsakinga grupė pareiškė susirūpinimą, kad mokestis gali sumažinti finansinį stabilumą, bankų sektoriaus tarpininkavimą ir netiesiogiai paveikti įprastą, sklandų pinigų politikos vykdymą. Finansų ministras už vizitą atsakingą grupę informavo, kad po diskusijų su suinteresuotaisiais

subjektais bankų turto mokestis iki kovo mėn. pabaigos bus iš dalies pakeistas. RNB pritarė Komisijos susirūpinimui dėl bankų turto mokesčio ir patvirtino, kad mokestis gali būti keičiamas, kad būtų sumažintas jo neigiamas poveikis.

Vyriausybė gali pakeisti pastarojo meto priemones, silpninančias antrąją pensijų sistemos pakopą. Remiantis 2008 m. įvesta sisteminė reforma, dalis socialinio draudimo įmokų skirta individualioms sąskaitoms (fiksotų įmokų modeliui) privačiuose pensijų fonduose (antroji pensijų sistemos pakopa) finansuoti. Įmokos į antrosios pakopos pensijų sistemą, kurios pagal pirminę reformą iki 2016 m. turėjo būti palaipsniui padidintos iki 6 % bendro darbo užmokesčio, iki 2017 m. buvo tik 5,1 %, o 2018 m. buvo sumažintos iki 3,75 %. Potvarkiu Nr. 114/2018 padaryta papildomų pakeitimų, turinčių plataus masto poveikį. Antroji pensijų sistemos pakopa tapo neprivaloma, o darbuotojams, penkerius metus mokėjusiems įmokas į antrosios pakopos pensijų fondą, dabar suteikiama galimybė atsisakyti antrosios pensijų sistemos pakopos ir perkelti būsimas įmokas į pirmosios pakopos pensijų sistemą. Statybų sektoriaus įmonės gali bendrai atleisti visus savo darbuotojus nuo įmokų mokėjimo į antrosios pakopos pensijų sistemą. Potvarkiu taip pat labai padidinti minimalūs kapitalo reikalavimai pensijų fondų valdymo įmonėms – jie gerokai didesni nei kitose valstybėse narėse, taip pat sumažintas administravimo mokestis, taikomas bendroms įmokoms. Dėl šių pokyčių pensijų fondų valdymo įmonių veiklos aplinka labai nenusipėjama, šie pokyčiai taip pat neigiamai veikia tų įmonių finansinius rezultatus. Visos septynios Rumunijoje veikiančios fondų valdymo įmonės tam tikru metu paskelbė, kad ketina pasitraukti iš rinkos. Per vizitą finansų ministras informavo, kad vyriausybė diskutuoja su suinteresuotaisiais subjektais ir kad nauji mokesčiai ir kapitalo reikalavimai gali būti iš dalies pakeisti. Už vizitą atsakinga grupė pabrėžė politikos formavimo nuspėjamumo svarbą.

Vyriausybė įgyvendina savo planą įsteigti Valstybinį vystymosi ir investicijų fondą (FSDI). 2019 m. kovo 8 d. vyriausybė priėmė sprendimą įsteigti FSDI. FSDI kai kuriose Rumunijos pelningiausiose valstybės įmonėse turės grynųjų pinigų ir nuosavo kapitalo priemonių derinį, kurio tikslas – gauti pajamų ir taip padėti finansuoti vidaus investicijas. Už vizitą atsakinga grupė dar kartą paminėjo Komisijos susirūpinimą dėl FSDI. Tas susirūpinimas apima: i) mastą, kuriuo įmonių valdymo taisyklės bus taikomos pačiam FSDI ir į jo portfelį įtrauktoms valstybės įmonėms, ii) aiškios investavimo strategijos nebuvimą ir iii) riziką valstybės biudžetui. Už vizitą atsakinga grupė priminė, kad jei FSDI būtų priskiriamas ne valdžios sektoriui, valdžios sektoriaus balansas sumažėtų dėl prarastų valstybės įmonių dividendų, kurie perduoti FSDI (maždaug 0,4–0,5 % BVP per metus). Ministras paaiškino, kad FSDI nebus įsteigtas iki 2019 m. vidurio, todėl prarasti dividendai nepadarys visapusiško poveikio 2019 m. deficitui.